

SLOVENSKI NAROD.

Izbija vsak dan zvečer, izimši nedelje in praznike, ter velja po pošti prejemana za avstrijsko-ogerske dežele za vse leto 15 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld., po jeden mesec 1 gld. 40 kr. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za vse leto 13 gld., za četrt leta 3 gld. 30 kr., za jeden mesec 1 gld. 10 kr. Za pošiljanje na dom računa se za 10 kr. za mesec, po 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele toliko več, kolikor poštnina znaša.

Za oznanila plačuje se od četiristopne petit-vrste po 6 kr., če se oznanilo jedenkrat tiska, po 5 kr., če se dvakrat, in po 4 kr., če se trikrat ali večkrat tiska. Dopisi naj se izvolé frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. Uredništvo in upravnništvo je v Ljubljani v Frana Kolmana hiši, „Gledališka stolba“.

Upravnistvu naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. vse administrativne stvari.

Vabilo na naročbo.

Slavno p. n. občinstvo uljudno vabilo na novo naročbo, stare gospode naročnike pa, katerim bo potekla koncem meseca naročnina, prosimo, da jo o pravelem času ponové, da pošiljanje ne preneha.

„SLOVENSKI NAROD“

velja za Ljubljanske naročnike brez pošiljanja na dom:

Za vse leto	13 gld. — kr.
„ pol leta	6 „ 50 „
„ četrt leta	3 „ 30 „
„ jeden mesec	1 „ 10 „
Za pošiljanje na dom se računa 10 kr. na mesec, 30 kr. za četrt leta.	

S pošiljanjem po pošti velja:

Za vse leto	15 gld. — kr.
„ pol leta	8 „ — „
„ četrt leta	4 „ — „
„ jeden mesec	1 „ 40 „

Upravnništvo „Slov. Naroda“.

Govor poslanca Božidara Raič-a

v državnem zboru.

(Po stenografičnem zapisniku.)

„Visoka zbornica! Lepi Mali Štajer ima vsled duhovniškega imenika Labodskega 467,000 ljudij; med temi po poslednjem številjenji ljudstva 41,000 Nemcev, drugi so Slovenci. Poleg teh še je na meji Sekovske vladikovine 15.000—20.000 Slovencev in po priliki ravno toliko v Gradci. Po takem biva na Malem Štajerji okolo 450.000 Slovencev. Ti imajo 160 slovenskih, 75 slovensko-nemških šol. Potem še je 14 šol z nemškim poučnim jezikom.

Prijetno bi bilo, da so šole, katere se imenujejo slovenske, tudi resnično slovenske. Mestoma uže v prvem razredu, indi v drugem in tretjem šolskem letu muči se mladina z drugim deželnim jezikom. V slovensko-nemških šolah se uže v prvem šolskem letu uči drugi deželni jezik. V nemških šolah se samo nemščina uči, slovenščina pa ne, izvzemši nekatere slučaje in to prostovoljno. Okrajni šolski svet v Ptujju je predlagal, da se pred četrtim ali petim letom ne bi počinalo s poukom drugega deželnega jezika. Oziroma na ta predlog je okrajna učiteljska skupščina dne 6. julija 1882 nekoliko dalje stopila; bilo je namreč ondi s 33 proti 21 glasom skleneno, da se drugi deželni jezik v narodnih šolah naj ne uči, in sicer zato ne, ker temu so nasproti ukoslovno-detovodni in znanstveni razlogi. Ker so detovodi tako sklenili, podprli je ta predlog tudi okrajni šolski svet in stvar je bila poslana deželnemu šolskemu svetu. Z dne 7. januarja 1883, broj 88, dospel je z Gradca ukaz, ki veli, da naj vse pri starem običaji ostane. A običaj bil je v raznih dobah in tudi v raznih učilnicah jako različen. To je nedoločnost. Hoteli smo poizvedeti, kedaj bi se naj počel pouk v drugem deželnem jeziku ali poprek, jeli bi se počelo ali ne? — Deželni šolski svet v tem ničesar določnega ni povedal; sklical se je sicer na naredbo z dne 14. septembra 1870, kjer velevala: ako bi se v narodnih šolah naj učil drugi deželni jezik, naj se na to gleda, da se učenci najprvo dobro pouče v čitanji in pisanji in imajo v tem trdno podlago. Kedaj se to naj zgodi, razsoditi imajo detovodi in ukoslovci. Najbolji detovodi učijo, da narodne učilnice so dolžne otroke v materinščini poučevati, tako Komensky, Niemayer, dr. Karl Schmidt, Schrader, dr. Dittes, dr. Fr. Miklošič, tako

tudi dr. Kronawetter. (Veselost na levi). Poslednji je dne 20. aprila 1881 pisal: „V državi, kjer morajo vsi narodi jednake dače plačevati in vsi narodi svoje otroke za vojake davati, naj imajo tudi vsi jednako pravico, svojo narodnost gojiti.“ Po mojem mnenji je to povsem zdravo načelo. Nadalje pravi isti: „Učenec mora v vseh učilnicah v svojem jeziku poučen biti.“ Mi na Spodnjem-Štajerskem ne pretiravamo, nego hočemo nekaj postavnega od više oblasti, da znamo, pri čem smo.

Za navedene šole imamo učiteljsiše v Mariboru, katero je v prvi vrsti namenjeno za slovenski del Štajerske, a to učiteljsiše je povsem nemško in slovenščino uči nek učitelj, kateri niti ne zna samostava „korist“ sklanjati. Teško je slovenskemu učitelju, kateri je 4 leta samo nemški pouk slušal, prirodopisje, prirodoslovje, računstvo v narodnem jeziku razlagati. Naj se učiteljsiše v Mariboru tako uredi, da bodo učitelji zmožni razne predmete dobro v slovenskem jeziku razkladati. To po mojej misli ni prenapeta zahteva. Zbog tega vložim tudi temu primerno resolucijo.

Mnogokrat se sliši v tej zbornici: vsaj bi vam že nekaj dovolili, pa vaš jezik ni dovolj razvit in prosto ljudstvo ne razume tega novo skovanega jezika. Kdo nam tako oponaša? Oni, kateri naš jezik in naše slovstva samo površno ali na pol poznajo; ako bi naš slovenski jezik, kakor ga govorimo in pišemo, bil nerazumljiv, potem ne vem, zakaj vlada naše časnike tolikrat zaplenjuje, ako so neumljivi? (Veselost na desnici). Tukaj imam zaplenjen list: „Slovenski Gospodar“ s sestavkom, kateri je naslovljen: „Minister Konrad in štajerski Slovenci“. V tem sestavku ne nahajam nič pogibeljnega, in ta časnik je namenjen samo prostemu ljudstvu: broji 2300 naročnikov in je pisan v našem novoslovenskem pismenem jeziku. Ondi se čita nekaj iz peticije poslana naučnemu ministru: Slovenci zahtevajo slovensko učiteljsiše v Mariboru, slovenske vspelednice pri gimnazijah, slovenske profesorje za Maribor, Celje in Ptuj, da se v bodoče razpisujejo vse profesorske službe, ter se od vseh prosilcev zahteva znanje slovenskega jezika. To je glavna vsebina tega sestavka. Gospod minister za bogočastje in nauk je na to odgovoril: „Nemam uzroka na Spodnjem-Štajerskem kaj spremeniti in pri oddavanji profesorskih služb daje se prednost slovenščine zmožnim možem.“ Opazujem, da uže mnogo let ni bila razpisana nijedna profesorska, tudi nijedna ravnateljska služba na Malem Štajerji, nego nameščevalo se je brez razpisa. Pravi se: da pri nameščevanju profesorskih služb daje se prednost onim, kateri so vešči slovenščine. Kako se to godi, ako službe neso razpisane in prošnjikov ni? Dalje mislim, da Slovenci neso tako bogati, da bi 28.000 gld. in prek dajali vsako leto za knjige, katere na svitlo daje Mohorska družba, kakeršne druge ni v Avstriji. (Konec prih.)

Govor poslanca dra. Vitezića

v državnem zboru v 14. dan marca.

(Konec.)

Omeniti bi imel še jeden slučaj, gospoda, slučaj, ki se tiče moje osebe, slučaj namreč, da se mi je na podlagi po namestniku v Trstu proti meni naperjenega, neutemeljenega, ker z neistinitimi dogodki podprtega očitavanja od moje više oblasti dal ukor. Ker pa pričakujem, da dobim za to uradnim potom dostojno zadostitev, ne bodem o tem podrobneje razpravljal.

Ali, gospoda, ne samo v moralicnem in kulturnem, tudi v gmotnem oziru smo mi Slovani v Istri na slabšem, nego-li Italijani. Navajal bi lahko, da dokažem to svojo trditev, raznih činjenic, a tega ne storim za tega delj, ker sem itak Vašo potrpnost preveč uporabljal. A le na kratko naj še omenim, da obubožanje dežele od dneva do dneva narašča, in da je to neobhodna posledica take politike. Mnogče se izseljevanje itak redkega prebivalstva je dokaz, da so ondašnji odnošaji neznošljivi. Stoprav te dni čital sem v časnikih, da je neki beg v Bosni naselil na svojih posestvih 12 rodbin iz Istre in da je mnogobrojno drugih izseljencev, na potu v Bosno. Vprašam, more li tako stanje še dalje trajati?

Okončavam. Nemška stranka kriči na vse grlo: Nemci v Avstriji hočejo, da Avstrija ostane nemška, upeljimo nemščino v šolo, dopisujmo občinam nemški, dajajmo nemščini, kjer koli možno prednost, potem pridemo do cilja! Dasi je ta stranka sedaj v manjini, gre vendar vsaj na Primorskem vse po njenej volji. Ministerstvo pusti jej prosto voljo. Vprašam, kaj pa je uspeh naporov te stranke? Vspeh je na Primorskem in v Istri poitalijančenje ali zdadni narastek italijanskega življa. S tem doseza se to, kar nameravajo Bonghi in njegovi somišljeniki. Statistični podatki, katera sem navel, dokazujejo to najtočneje. A recimo, da se nemškej stranki sploh posreči, Primorsko res ponemčiti, kar pa je nemogućnost, kajti vidimo iz skušnje, da se jim to po ogromnih naporih ni posrečilo, marveč, da so dosegli baš nasprotno; a recimo, da bi vspela germanizacija, je li to korist Avstrije, da navstane ondi tak položaj? V tem oziru je jako zanimljivo in poučno pismo, katero je pisal ogerski patrijot spisovatelju knjige, katero sem dovoljno navajal. (Veselost.) To pismo tiskano je na strani 189 do 201 v italijanskem jeziku. Oggerski državnik, mimogredé povedano, zagovornik podunavske konfederacije, predbaciva Italijanom, da želé razkrojitve avstrijske države, ter jim stavi pred oči nasledke, katere bi to za Italijo imelo.

Mej drugim jim pove, da bi bili Italijani priprosti ljudje, ko bi mislili, da Nemci ne brepené po Adriji; da bi jih preveril nasprotnega, objavlja Fambriju vsebino pisma, katero je malo prej upliven državnik v Berlinu pisal njemu (ogerskemu državniku). Fambri smatral je pismo za tako važno, da ga je natisnil na dveh mestih. Nu, vsega pisma vam ne smem prečitati, ker se mi vidi pri sedanjej političnej konstelaciji vznemirjajoče.

Berolinski državnik piše (čita): Obrnili smo svoje oči na Trst in gospodje od „Italia irredente“ bodo tamkaj morali govoriti z nami, ki smo mnogo trša kost za njihove zobe. (Čujte! na desni.) Ako naša politična previdnost sedaj to misel odstranjuje z obzorja, ali saj zavija v meglo, bodite gotovi, da boste to misel pri prvi ugodni priliki zazrli v polnej luči. Gospoda, to, kar sem izpustil, je še veliko hujše. (Čujte! na desni.)

Gospodje germanizatorji, če imajo še kaj srca za Avstrijo, naj si stvar dobro premislijo, ter misli, izrečne v tem pismu, utisnejo v spomin.

Po vsem navedenem je moje mnenje, da je le tista politika za Avstrijo plodna, ki si stavi nalogo, zgotoviti sprijaznenje narodnostij potom narodne ravnopravnosti (Čujte! na desni); ker pa politika, ki se sedaj tira na Primorskem, ni na tem stališči, ker se tam na vse možne načine skuša, slovanski živelj pogaziti in uničiti, ne morem je kot Avstrijec in Slovan nikakor odobravati, marveč štejem si v sveto dolžnost, pobijati jo na vsak zakonit način.

Samo še dve besedi v moje opravičenje. Meni sovražna stranka skušala me je sumničiti pri mojih rojakih, češ, da vsako priliko v tej visoki zbornici uporabljam, da razlívam sovraštvo proti italijanskemu prebivalstvu in proti italijanske narodnosti v Istri.

Vso zbornico pozivljem za pričo, je li jedna sovražna beseda proti onemu prebivalstvu prišla iz mojih ust. (Klici na desni: Nikdar!)

Smatral sem vedno za svojo dolžnost, čuvati pravice slovanskega naroda, kateremu v svojo visoko čast pripadam, proti vsem napadom, naj dohajajo od koder koli, od nemške ali pa italijanske strani, naj se vrše tu v zbornici, ali kjer koli.

Proti vsacemu iznarodovanju mojih rojakov sem se upiral, zaradi tega sem se jednako odločno branil poitalijančenja, kakor ponemčenja.

Zvest načelu „unicui que suum“ nesem nikdar posegal v pravni delokrog drugih. Tako končam. (Priznanje in rokoplask na desni.)

Politični razgled.

Notranje dežele.

V Ljubljani 29. marca.

Nove volitve **deželnih zborov**, katerim doba letos preteče, bodo baje meseca avgusta. Zasedanje največ deželnih zborov bode letos še le jeseni. Samo galški deželni zbor snide se takoj po zasedanju državnega zbora.

Predvčeraj se je zbral eksekutivni komitet desnice, da določi program delovanja **državnega zbora** za bližnji čas. Zbornica poslancev bode imela velikonočne počitnice od 3. do 24. aprila. Odsek za pretresovanje zakona o obdačeni žganja bode pospešil svoje delovanje, da pride ta zakon še pred Veliko nočjo v zbornici na vrsto. Predloga o urejenju duhovenske plače pride po Velikej noči pred zbornico poslancev. Zaradi obteženja državnega zaklada, ki bi je prouzročila ta predloga, hoče vlada gledati na to, da je komisija gospodske zbornice potem ne bode prehitro rešila. — Gospodska zbornica je včeraj imela sejo, na dnevnem redu je bila predloga o poddržavljenju Franc-Josipove, Rudolfove in voralberske železnice.

Hrvatski ban je preklical naredbu, da se nastavi hrvatska komisija za Peštansko razstavo. Kdor misli kaj razstaviti, ima se sedaj obrtni neposredno na deželno vlado, ki bode dovolila razne olajšave. — Hrvatski državni poslanci so sklenili glasovati za obrtno novelo, ker spremembe, katere je sklenil odsek, tudi Hrvatom ugajajo.

Vnanje države.

Srbski ministerski predsednik Garašanin, odputuje danes na Dunaj, da odda svoje odzvalno pismo. Minister notranjih poslov, Novaković, ga bode nadomestoval za čas njegove odsotnosti.

V **francoski** zbornici je v četrtek stavil Barodet nek predlog o reviziji ustave, in zanj zahteval nujnosti. Ministerski predsednik se je uprl nujnosti tega predloga, in objavil, da je nepotreben, ker vlada že tako v maji predloži revizijo ustave, za katero je že pridobila zadostno število senatorjev; Barodetov predlog, bi pa itak bil v senatu zavržen. Ferry je izjavil, da bi vlada smatrala to za nezapuenco, ko bi se vsprejela nujnost. Po precej živej debati je zbornica zavrgla nujnost Barodetovega predloga s 339 proti 208 glasom. Barodetov predlog bil je podpisan po 110 republikancih krajne levice. — Francoski senat imel je v tokih zanimljivo debato o prodaji kronin h demantov. Četudi ta zakon dovoljuje, prodati samo one dragocenosti, ki nimajo nobene zgodovinske ali umetniške vrednosti, vendar so se temu ustavljali monarhisti, češ, s tem bi se onečastila monarhična prošlost Francoske. Naposled je pa vendar ta zakon bil vsprejet z veliko večino.

Grška zbornica ne more več zborovati, ker ni več sklepčna, ko jo je zapustila opozicija, katere je ne ugaja predloga zakona, ki dovoljuje kralju po svoji lastnej volji sklicati rezerviste pod orožje.

Prepir mej grškim patrijarhom in **turško** vlado je poravnán z investicijskim beratom, katerega je v sredo izročila Porta patrijarhu, ki se jednako glasi prejšnjim beratom.

Admiral, Hewett, poroča, da so v četrtek **angleške** čete odrinile dalje od Tamaniaba in zagledale sovražnika, ki je bežal v gore, ko se Anglezji začeli streljati. Angleži neso imeli nikakih izgub. — Zveza mej Šendijem in Berberom je zopet ustanovljena. Vse ozemlje onostran Šendija je v rokah ustajnikov. — Grahomove čete se vrnejo danes v Suakim, kjer se že delajo priprave, da se povrnejo na Anglesko. Več jih je zbolelo zaradi velike vročine. — V „National Zeitung“ se poroča iz Dunaja, da Anglija skuša pridobiti dovoljenje vevlastij, da si iz letne vsote jednega milijona šterlingov, ki je iz egiptovskih davkov določena za amortizacijo egiptovskega dolga, poplača vojne stroške, zato pa garantuje za red in mir za več let v spodnjem Egiptu. Francija se bode najorž temu upirala. Nemčija in njeni zavezniki bodo pa podpirali Anglijo.

Dopisi.

Iz Ormoža 27. marca. [Izv. dopis.] Ormoško učiteljsko društvo obstoji na podlagi svojih z odlokom vis. c. kr. nam. dne 23. junija 1873 št. 8279 potrjenih pravil že nad deset let, ter je lani svojo desetletnico sijajno obhajalo. — Če so društva sploh potrebna in opravičena, gotovo se to pri ljudskih učiteljih, ki živé raztreseni na deželi, ker je združujejo in k delovanju spodbujajo. To potrebo so gotovo čutili ustanovitelji tega društva in z zadovoljnostjo moramo priznati, da je bilo delovanje ravno tega društva do sedaj živahno, zadostujoče vsem zahtevam naobraženega človeka. Ne samo p. n. učiteljstvo se je polnoštevilno rado udeleževalo rednih mesečnih zborovanj, temveč tudi polporni udje (neučitelji) in dostikrat dosti drugega naobraženega občinstva, in ponosno je lahko društveno vodstvo koncem vsakega leta gledalo na svoje društveno poročilo. Do sedaj je društvo prirejalo mesečna zborovanja, odkar mislim obstoji, in kar tudi §. 3 društvenih pravil zahteva. — Sedaj je pa nastala v društvenem življenju neka mlačnost in bati se je, da za društveni obstanek — nevarna mlačnost. Že sedem mesecev ni bilo zborovanja! in kdo je to zakrivil? Kakor je to v obče znano, gotovo nikdo drugi, kot društveno vodstvo in to pri sedanjem poslovanju njega predsednik g. nadučitelj K. . . . — Seje je sicer razpisal, a tako, da društveniki pozivov ali dobili neso ali pa vendar ne ob pravem času in tako se je večkrat namerilo, da je k tako napovedanim zborovanjem priromalo samo štiri — pet udov. — P. n. učiteljstvu seveda to ugajati ne more, in smelo trdim, tudi ne ugaja. Stvarno je toraj pitanje, kaj kani p. n. učiteljstvo ukreniti, da se tem sitnostim v okom pride? Ali kani pričakovati trenutek, da se iz sedaj narodnega društva sčasoma izcimi, kakor v Ptuj, društvo, „največ obstoječe iz „starejših“ učiteljev,“ ki ima nalogo pospeševati učenje — proti-naravno učenje nemškega jezika na slovenskih tleh?

To v ozbiljno pretresovanje p. n. učiteljstvu Ormoškega okraja!

Iz Ribnice 23. marca. [Izvirni dopis.]

Lasst mich den Narren spielen,
Mit Lust und Lachen, dass so mir einst
die Ruuzeln kommen;
Wesshalb soll der Mensch . . . . .

Tako sem se nehoté spomnil danes slavnega Shakespearea, baš ko sem pričel pisati te vrste. Da me pa ne bodete Vi, gospod urednik, zgrabili za „razloge“, — nadaljujem tako-le:

„Der Bauernfänger von Cilli,“ alias „Kmetški Prijatelj“ — jel je pred letom dnij zahajati tudi v Ribniško dolino. Ta genij časnikarskih budal, postal je zadnji čas pa tako razposajen, da se niti z najbolj svojeglavnim otročetom primerjati ne dá, in se je povsem jel ravnati po navedenih besedah angleškega pesnika.

Prav za prav bi bilo škoda odveč časa gubiti s tem duhovitim dr. E. Glantschnigg-ovim organom, a -- ta „fliegendes Blatt“ našel si je stezo tudi mej priprosti slovenski narod, zbog tega nam je nekoliko obelodaniti to umazano glasilo spodnje-štajerskega nemškutarstva.

Reči se mora in pripoznati, da je omenjena klika Celjskih nemškutarjev z dr. Glantschnigg-om na čelu povsem v smislu finih svojih idej ravnala, ustanovivši si organ kakeršen je „Kmetški Prijatelj“, in izbravši mu program, kakeršnega nosi in zasleduje v vsem svojem delovanju in početju, — otepaje na vse strani — večjidelj po zraku, loveč razne muhe puble svoje fantazije, kakor kakov mladolen fantalin v svojej osodepolnej dōbi.

Zdaj ti pride na dan s svētom: naj bi posestniki rabili pri vožnji mestu kōnj rajše vole in krave, — ker si s tem prihranijo obilo krme — na drugej strani prilomasti ti to borē štajersko-nemškutarškega kalibra z žuganjem in nasvetom: naj se spodnještajerski slovenski kmet pri vsakojakih volitvah ravna jedino po duhovitih možeh in advokatih, kakeršen je recimo dr. E. Glantschnigg & compagnie, — in pri slehernej priloznosti kobaca ta smešni Celjski Mūchel — v svojih predalih kmalu po zastopnikih slovenskega naroda, kmalu spet po kakšnem vaškem čredniku, tako da bi človek sodil, da so se nemškutarji „im Hauptlager von Cilli“ s svojim organom vred — s svojo pametjo sprli. To vam je unikum mej človeštvom v širnej Avstrij, in te vrste zdravih (?) načel, kakeršne nam podaje „Kmetški Prijatelj“,

ne najdemo niti mej tistimi zgubljenimi sinovi Adamovega rodū, ki v razkosanej Avstraliji — človeško meso uživajo in si ga s plenom pridobivajo!

A še nekaj mi je na jeziku!

Ko sem dosedaj skoro sleherno številko „Kmetškega Prijatelja“ v roke dobil, — videl sem tudi, da se zabava ta organ s slovenskim jezikom, nazivaje ga „planinsko hrvaščino“. Človek bi na prvi mah res ne verjel, kako premeteni so nekatere „sorte“ nemškutarji! 90% onih naročnikov (?), katere lovi revše „Kmetški Prijatelj“ po svojih možicah — na limanice, in to po najnovejšej metodi, — vsi ti govore jedino slovensščino, a dasi so obžaljevanja vredni — ti slovenski kmetje in toli neprevidni, da si dadō po dr. Gl. „pesek v oči metati“, se vendar ne najde v Spodnjem Štajerji „dobra duša“, ki bi tacim preslepljenim „naročnikom“ „Kmetškega Prijatelja“ razjasnila pravi njegov program, in skušala dovesti jih do prepričanja, kam Celjski nemškutarji s svojim organom „Kmetškim Prijateljem“ „škilajo in cilajo“! Tega bi malo trebalo!

Odločno pa je človeku postopati proti tacim izjavam „der cultivirten (!!) Raçe von Cilli“ napram slovenskemu jeziku, — kajti sami sebi si mi Slovenci v devetnajstem stoletju zaradi par ohlih nemškutarjev nemškega (?! — zu spät meine Herren!) Celja, še nečemo in nikdar ne bodemo klofut delili, kakor misli to boja boter dr. Eduard Glantschnik, ali kaj?

Da bi na Kranjskem bilo dokaj tacih „Slovencev“, ki bi se šteli naročnike „Kmetškega Prijatelja“ — je itak nemogoče, zatorej mi je omeniti, da hodi tudi v Ribniško dolino to Celjsko mače — brezplačno, saj ti živa duša ne sodi drugače, nego: „da hodi ta list iz kakšne spodnje-štajerske norišnice!“

Ali ne le omenjeno časnikarsko momče, temveč tudi „precartana“ „Laibacher Schulzeitung-a“ naj bi „odvandrila“ jedenkrat za zmirom iz — Slovencev v Ribniški dolini!

V kraj, s tacim časnikarskim „plevelom“!

D.si.

S.

Domače stvari.

— (Iz Trsta) nam piše v 28. dan t. m. prijatelj našemu listu sledeče o pogrebu pokojnega Jovana Vesela-Koseskega: „Mrtvaški listi so se izdajali v treh jezicih, v slovenskem, laškem in nemškem, ker ranjki je po svojej rodbini imel mnogo znancev in častilcev mej rečenimi narodi v Trstu. To se je najočitnejše pokazalo danes pri njegovem pogrebu. Tega se je udeležilo premnogo najodličnejše in najrazličnejše gospode, pa tudi mnogo izmej prostega ljudstva. Bilo je v sprevodu brez števila raznovrstnih uradnikov — mej temi smo pogrešali le namestnika Depretisa, ki se je kakor hudi jezik: govoré — — — bil odpeljal danes zjutraj v Gorico! Vse rajše, le Slovana ne! Bilo je v sprevodu premnogo trgovcev Slovencev, Hrvatov, Nemcev, Italijanov, Grkov i. d. Posebno pa je veselilo rodoljuba, da se je učeča naša mladina zavedala svoje dolžnosti ter se v mnogobrojnem številu uvrstila sprevodu. Mrtvaški voz je bil kar zakrit z mnogobrojnimi vency, mej katerimi so se venci v narodnih slovenskih barvah po krasoti in številu najbolj odlikovali. Celo slovenski dijaki tukajšnje gimnazije so blagemu pesniku svoje češčenje izkazali s prekrasnim vencem, katerega trakovi so nosili primerne napise. Videlo se je pri vsem predolgem sprevodu, da smo se vsi Slovenci v Trstu zavedali svoje dolžnosti, ter tujemu svetu pokazali, kako čestimo spomin narodnega pesnika. Marsikateremu lahonu neso bili po volji slovanski narodni venci, še bolj so se pa nekoji ujedali, ko so po dovršenem cerkvenem opravilu naši čvrsti pevci v velikanski cerkvi novega St. Antona prelepo zapeli. Kaj in kako se je poslej godilo na pokopališču, kamor smo se pevci in corpore odpeljali, poročati danes mi ni mogoče, ker pošta skoro odhaja. Bil je slovanski, bil je slovenski pogreb, slovenskega pesnika!

— (Iz Trsta) se nam piše: Kakor ste že poročali, umrl je v četrtek zjutraj v tukajšnji mestnej bolnišnici vrli narodnjak Franjo Kraljič. Blagi ranjki je bil iz št. Vida nad Ljubljano in sicer rojen v dobro znanej hiši pri Kraljiči. Izšolal se je bil v Ljubljani, pozneje je prišel v Gorisko osređnje semenišče, kjer je bil leta 1876 v duhovnika Tržaške škofije posvečen. Služboval je v raznih krajih, nazadnje pa kot samostalni župnik v Slivji, mali kraški duhovniški dekanije Dolinske. Huda obistna bolezen (morbus Brightii) je nagloma uničila

moža krepkega života v najlepših letih življenja — čez tri dni bil bi izpolnil ravno 41 leto. Popolnem udan v božjo voljo želel je ranjki pred smrtjo, da bi njega truplo počivalo v rojstni mu fari Št. Vidski. Danes smo ga spremili iz bolnišnice skozi mesto na kolodvor južne železnice, od koder bodo mrtveca peljali na Kranjsko v Št. Vid.

— (Slovensko časnikarstvo.) Koncem meseca februarja izhajalo je samo v Ljubljani 18 slovenskih listov, mej temi 3 dnevnik, 3 tedniki.

— („Vienac“) piše, da bode veliki koncert v Zagrebu „Narodnemu domu“ donesl čistih 300 gold.

— (Uredništvo „Laibacher Zeitung“) prevzame s 1. dnem aprila mesto gosp. P. pl. Radics-a, pred kratkem v Ljubljano došli c. kr. vladni tajnik dr. Russ začasno, dokler se ne dobi nov urednik. Dotle bode odgovorni urednik zopet g. O. Bamberg, kateremu se je svoj čas uredništvo nenasdoma odvzelo, ker je bil baje premalo molčeč nasproti svojim nemškim prijateljem o zadržaji dr. Jacquesovih pisem. „Tempora mutantur!“

— (Slavnosti blagoslovljenja zastave „Savinjskega Sokola“) o Binkoštih v Mozirji udeležil se tudi „Tržaški Sokol“ z zastavo, deputacija „Slovanskega del. podp. društva“ z zastavo in deputacija Tržaške Čitalnice.

— (Dobro znamenje.) Zadrugi Klemenševič-Demuth-Länderbank dobili so dovoljenje, trasirati železnično proga Rogatec-Slatina-Robova-Konjice-Spodnji Dravberg. Južna železnica prevzame prevoznjo in je dovolila, da se napravi kolodvor na dotičnem razkrižju. Za spodnji Štajer bode ta železnica znamenita.

— (Gosp. F. S. Vilhar) zgotovil je novo skladbo „Oj vi megle“ (A. Šenoe) za bariton s spremljevanjem na glasoviru, katera izide v kratkem kot priloga v „Viencu.“

— (Občni zbor „Ortsgruppe Laibach“ nemškega „Schulvereina.“) Poroča nam prijatelj našega lista: V kazini zbralo se je zadnje soboto na povabilo predsednika dr. Suppana 32 članov. Mej njimi videli smo Korla Dežmana, dra. Schafferja, dra. pl. Schreya, Jos. Luckmanna, c. kr. profesorje Linharta, Gartenauerja, Binderja, Nedveda in c. kr. finančnega tajnika zabuhnenega g. Fefrera. Ostala stafaža bili so turnarčki, večinoma mladoletni dečki, a za „Schulverein“ vsak vsaj eden goldinar vreden. Predsednik dr. Suppan je mnogo jadikoval v svojem začetnem govoru, kako slabo se godi Nemštvu na Kranjskem, posebno v Ljubljani (Kdo se ne smeje? Op. por.) in tega je vsega kriv sedanjí slovenski meštini zastop Ljubljanski. Jedinó nemški „Schulverein“ je še luč, katera Nemcem v Ljubljani in v občé na Kranjskem bri in daje pomoč, sicer bi bilo nemštvo povsod na Kranjskem že davno poginilo. Jediná nemška, to je protestantska šola, bi v Ljubljani ne mogla živeti, da je ne podpira jako izdatno nemški „Schulverein“. V občé pa je nemški „Schulverein“ za povzdigo in rešitev nemštva na Kranjskem izdal že 20.990 gld. Žal, pravi dr. Suppan, da se je ustanovitev nemške šole v Sorici ponesrečila, ker nemštvo je tam že popolnem poginilo. A Nemci na Kranjskem se ne bodo strašili nobene sile, naj pride od koder hoče, in branili bodo nemštvo z vsemi močmi. Število društvenikov „Ortsgruppe“ naraslo je od 330 na blizu 400, dohodki na blizu 700 gld. na leto. (Tedaj se gg. „Nemcem“ vender tako slabo ne godi! Op. por.) Jako živo debato izzvalo je vprašanje, zakaj se po Konškovem sinu lansko leto nasvetovana javna veselica na korist nemškemu „Schulvereinu“ ni zvršila? Posebno zabavljali so kazinskeje direkciji, ki je baje to veselico z ozirom na cesarsko slavnost pokopala, zlasti pa proti ravnateljem Bürgerju, dr. Schafferju, Baumgartnerju itd. Celó Konškov sin nastopil je kot govornik in branil gos-pode. A vse zaman, izsikani so bili vsi govorniki, ki so zagovarjali opustitev te veselice. Spektakel postajal je zmirom večji, posebno se je odlikoval sedanjí poveljnik nemških turnarjev, g. Arthur Mahr. Slišali so se klici kakor: „Feiglinge“, „Memmen“, „erbärmliche Schmach“ itd., in razburjenost navstala je velika. Zdajci poprime besedo stari lisjak Dežman, brani kazinske gg. direktorje, ki kažejo premalo poguma, apostrofuje nemške profesorje, naj prično podpirati nemški „Schulverein“ z znanstveno-popularnimi predavanji. Dežman ni silil svojega predloga na glasovanje in ostal je tedaj samo aka-

demično mišljen. Vročekrvni turnarčki, to je ogromna večina „Ortsgruppe“, sklenili so pa vender da javna veselica v Ljubljani na korist društvu mora biti. Potem bila je volitev delegirancev za občni zbor nemškega „Schulvereina“, ki bode o Binkoštih v Gradci, za katerega se po nemškem Českem že dalje časa agituje in pri katerem se hoče napraviti velika demonstracija proti ministerstvu Taaffejevemu. Izvoljeni so bili:

c. kr. profesor Linhart, c. kr. profesor Binder in c. kr. profesor Nedved, katera dva zadnja nista še za gotovo obljubila ali gresta ali ne, pa nikakor ne iz strahu pred vlado, ampak le zaradi finančnih uzrokov, in pa — znani Karol Kouschegg, ki ima časa dovolj in katerega bodo finančno že dobro podprli elegantni gos-podje dr. pl. Schrey, dr. Schaffer in — čuda Dežman. V odbor so bili izvoljeni gospodje dr. Suppan, c. kr. profesor Gartenauer, Leo Suppantšitsch, c. kr. profesor Linhart in g. Arthur Mahr, poveljnik kohorte Ljubljanskih turaarčkov, razen tega pa učitelj protestantske šole Uhl. Komaj se je volitev izvršila, že zatulijo nemški turnarčki „das deutsche Lied,“ zatem v istej sapi „die Wacht am Rhein“, za kateri pesmi so prinesli note s seboj itd., da so gg. Dežman, Schrey, Schaffer in tutti quanti kar kopita pobrali in ušli. Nemštvo so ti fantiči, udje rešilnega društva „Ortsgruppe Laibach“ še v pozno noč zalivali s pivom. Sosedje so pripovedovali, da so močno po nemštvu navdušeni dečki klicali na pomoč —! znane-ga svetnika, — ki ima v 4. dan julija svoj god in praznik. Taka je „Ortsgruppe Laibach!“

— (Prememba posestva.) Gosp. Fran Juvančič, posestnik in župan v Radečah kupil je od grofa Barbovih dedičev veliko posestvo, tako zvano „Augustiner Gilt.“

— (Iz Št. Jurija pri Kranji) došla nam je obširna pritožba proti ondašnjí pošti, oziroma proti gosp. poštarju. Vozi tako počasno in kasno, da navadno vlak zamudi, da tako ni prave zveze z železnico in dobivajo naročniki časnike za celí dan pozneje. Le redkokdaj pride pošta do vlaka v Kranj itd. Nadejamo se, da ta kratki govin pomaga.

— (Koroška hranilnica) imela je 1883 l. 3.408.465 gld., dohodkov, 3.312.103 gld. pa izdatkov. Na 24.278 knjizic je uloženih 11.047.475 gld. Reservni fond znaša že 1.205.828 gld. Hranilnica darovala je 57 društvom in zavodom 62.700 goldinarjev.

— (Vabilo) k glavnemu zborovanju južnoštirskega hmeljarskega društva dne 3. aprila t. l. v Žavei. Dnevni red: 1. Predpoludne ob 10. uri. Ogle-dovanje raznoterih del v hmeljniku, v vrbovji in na travniku. 2. Popoldne ob 1. uri. Zborovanje društvenikov v dvorani „pri zlatej kroni.“ a) Upisovanje novih udov, in uplčanje društvenine. b) Račun za 1783 l. c) Dopisi. d) Razlaganje predpoludne pokazanih del in poročilo o nabranih skušnjah. e) hmeljski sejmovi. f) Volitev društvenega vodstva. g) Nsveti.

— (V Opatiji) [Abaciji] zadobila je zemljo visoko ceno. Nedavno prodalo se je 150 □ sežnjev vrta za 2000 gld. Velika palača, katero zida južna železnica, bode skoro popolnem gotova. V par letih bode Opatija izmej najbolj priljubljenih zabavališč, svet po tamošnjem nabrežju pa se bode skupo plačeval.

Telegrami „Slovenskemu Narodu“:

Dunaj 29. marca. Odsek za časniški kolek vsprejel je predlog Fanderlikov, da se časniški kolek odpravi. Vladna zastopnika dvorna svetnika Freiberg in Chiari izjavila sta ponavljaje, da vladi ni možno utrpeti dohodke časniških kolekov.

Peterburg 29. marca. Porotno sodstvo v Novo-Moskovskem obsodilo je devet kmetov zaradi protisemitskih izgrediv v selu Orlovščini na osem do osemnajst mesecev ječe, jednajst kmetov izročilo se je mirovnemu sodniku v kaznovanje.

London 29. marca. Spodnja zbornica vsprejela je z 208 proti 197 glasom predlog za olajšanje krajnih davkov, kateremu je vlada oporekala.

P. n. gg. društvenikom in poverjenikom „Maticе Slovenske“.

Knjige za leti 1882. in 1883. so bile meseca decembra l. l. razposlane; odbor pa je vse potrebno

ukrenil, da dobé p. n. gg. matičarji letos svoje knjige še proti koncu tekočega leta.

Pri tej priložnosti izreka odbor svojo iskreno zahvalo vsem dosedanjim Maticinim podpornikom, posebno prijetna dolžnost mu je zahvaljevati se p. n. gg. poverjenikom za njihov požrtvovalni trud, katerega so imeli pri pobiranju doneskov in pri razpošiljanju društvenih knjig.

Odbor sam skrbi z vso resnobo in marljivostjo za napredek „Maticе Slovenske“, njegovo delovanje more vender le tedaj roditi dober sad, ako nahaja povsod krepke podpore, ako „Matici Slovenski“ ostanejo zvesti podporniki vsi dosedanjí društveniki in ako se število matičarjev po vseh krajih naše slovenske zemlje od leta do leta pomnožuje.

Zaradi tega stopa odbor „Maticе Slovenske“ s tem pozivom pred slovensko občinstvo, uljudno vabeč je k pristopu „Matici Slovenski“, in do p. n. gg. poverjenikov s prošnjo, da prevzamejo tudi nadalje ta rodoljubni posel, ter da vabijo v svojih krajih novih društvenikov in da pobirajo njih letne doneske.

Da more odbor društvene knjige izdati ob določenem času, kaže se neobhodna potreba, da društveniki svoje doneske plačajo ob pravem času. V smislu §. 3. društvenih pravil ukrenil je odbor, da je letnino za leto 1884. vplačati vsaj do 1. junija t. l. Na podlagi natančnega števila društvenikov mora še le odbor določiti, v koliko iztisih je treba tiskati društvene knjige, da se izogne vsaki denarni potratu, ko bi ležele nerazpečane, kot mrtev kapital v društveni zalogi.

Odbor torej nujno prosi, da p. n. gg. poverjeniki blagovolé mej društveniki v svojih krajih njih doneske do 1. junija t. l. pobrati in Maticinemu blagajniku doposlata; isto tako naj pošljejo društveniki, živeči v krajih, kjer ni poverjenikov, svoje doneske do istega obroka neposredno Maticinemu blagajniku.

V Ljubljani 19. marcija 1884.

Za odbor „Maticе Slovenske“:

Grasselli,
prvosednik.

Prof. Senekovič,
odbornik.

Razne vesti.

* (Predavanja v 20 jezicih) pričela so se v 26. dan t. m. v „Association International des Professeurs“ v Parizu Rue Royale 7. Vsak predavatelj opisuje v svojem maternem jeziku vse slovensko gibanje v svojej domovini v 1882 in 1883. l. O francoski prozi govori Jules Lermina, o francoski poeziji François Coppé, o angleškem slovstvu znani pl. Blowitz, o nemškem dr. Ed. Löwenthal, o severno-amerškem dr. Stephen H. Tyng, o ruskem Boris Čiviljev, o poljskem Vaclav Gasztovt, o grškem Kassiotis, o italijanskem Ferraris, o rumunskem Djuvara, o švedskem Avgust Strindberg, o danskem dr. Schandorpp itd.

* (Promet svinjetine v Ameriki.) Po statističnih podatkih pokolje se v Zedinjenih državah 47.681.000 prašičev, ves promet pa znaša za preteklo leto jedno milijardo 769 milijonov frankov.

Tujci:

dne 28. marca.

Pri Slonu: Schreier z Dunaja. — Schlessinger iz Maribora. — Mahatšek z Dunaja. — Knotz iz Gradca. — pl. Scholz iz Zagreba.

Pri Maticí: Odendal z Dunaja. — Koppstein iz Siska. — Schindler, Krolowsky, Schulhof, Kierschbaumer z Dunaja.

Meteorološko poročilo.

Dan	Čas opazovanja	Stanje barometra v mm.	Temperatura	Ve-trovi	Nebo	Mo-krina v mm.
28. marca	7. zjutraj	736-65 mm.	- 0-8°C	sl. svz.	jas.	0-00 mm.
	2. pop.	735-13 mm.	+ 13-4°C	sl. svz.	jas.	
	9. zvečer	735-85 mm.	+ 5-6°C	sl. svz.	jas.	
Srednja temperatura + 6-1°, jednaka normalu.						

Dunajska borza

dne 29. marca t. l.

(Izvirno telegrafično poročilo.)

Papirna renta	80 gld.	—	kr.
Srebrna renta	81	05	„
Zlata renta	101	90	„
5% marcna renta	95	40	„
Akcije narodne banke	843	—	„
Kreditne akcije	321	90	„
London	121	30	„
Srebro	—	—	„
Napol.	9	61	„
C. kr. cekini	5	68	„
Nemške marke	59	25	„
4% državne srečke iz l. 1854	250 gld.	123	„
Državne srečke iz l. 1864	100 gld.	170	„
4% avstr. zlata renta, davka prosta	101	85	„
Ogrska zlata renta 6%	121	75	„
„ „ 4%	91	70	„
„ „ 5%	88	55	„
5% štajerske zemljišč. od vez. oblig.	104	50	„

